

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра методики музичного виховання та диригування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВОКАЛЬНА МАЙСТЕРНІСТЬ

підготовки магістра

з галузі знань А Освіта

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

«СЕРЕДНЯ ОСВІТА (МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО)»

за спеціальністю А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

предметна спеціальність А4.13 Середня освіта (Мистецтво.

Музичне мистецтво)

Кваліфікація: Вчитель-магістр музичного мистецтва закладу загальної

середньої освіти, музичний керівник дошкільного закладу,

викладач початкових спеціалізованих навчальних

мистецьких закладів (за видами)

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №1 від 27 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Вокальна майстерність
Викладачі	Молодій Ольга Романівна , заслужена артистка України, доцент кафедри методики музичного виховання та диригування; Петрик Мирослав Володимирович , заслужений артист України, доцент кафедри методики музичного виховання та диригування; Черсак Ольга Миколаївна , заслужена артистка України, доцент кафедри методики музичного виховання та диригування
Контактні телефони викладачів	0503386878 0504335988 0509578191
E-mail викладачів	mamamela@ukr.net , myroslavpetryk59@gmail.com , olga_chersak@ukr.net
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://asu.pnu.edu.ua/
Консультації	4 години

2. Анотація до навчальної дисципліни

Вокальна майстерність майбутніх педагогів-музикантів є важливим компонентом фахової підготовки вчителя музичного мистецтва. Предметом вивчення цієї навчальної дисципліни є питання розвитку співацького голосу майбутніх вокалістів-виконавців та вокальних педагогів, професійної підготовки як співаків, так і вчителів співу до виконавської та педагогічної діяльності. Фахова підготовка майбутнього вчителя музики та специфіка саме педагогічного спрямування вимагає від майбутніх педагогів-музикантів не тільки розвитку вокально-технічного комплексу умінь та навичок керування власним голосом, але й глибокого усвідомлення закономірностей процесу голосоутворення, розвитку вокально-слухових умінь, володіння науково-

теоретичною базою знань з проблем розвитку співацького голосу.

Навчання співу – складний, систематичний, послідовний і довготривалий психофізіологічний процес, який на другому, магістерському рівні навчання перебуває в стадії закріплення та вдосконалення набутих вокальних навичок. Особливо важливою частиною цього етапу навчання є робота над виконавською майстерністю, формуванням артистизму, вироблення сценічної поведінки та вивчення психологічних особливостей процесу співу.

Окрім того, вокальна майстерність – необхідна дисципліна у підготовці як вчителя музичного мистецтва загальноосвітньої школи, так і керівника творчих колективів, у школі та позашкільних закладах естетичного виховання. Отже, студент має оволодіти вмінням за допомогою засобів вокального мистецтва здійснювати естетичне виховання майбутніх фахівців; розвивати художньо-творчі та вокально-виконавські здібності своїх майбутніх вихованців, їх навички та вміння; освоїти методичні прийоми формування і розвитку співочого голосу та музичних здібностей, необхідні для подальшої кваліфікованої роботи в школі та вищих навчальних закладах.

Важливим завданням курсу є озброєння майбутніх спеціалістів практичними знаннями про вікові особливості розвитку та охорону дитячого співацького голосу, про ведення вокально – хорової роботи в школі, забезпечення професійної готовності випускника до здійснення вокальної та вокально – педагогічної діяльності у загальноосвітній школі та дитячих закладах мистецького спрямування.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є здобуття студентами доброго професійного рівня вокальної майстерності, що передбачає розуміння критеріїв якості співу, вміння за допомогою навички самоконтролю свідомо володіти власним голосом, здобуття певного досвіду виконавської діяльності, а також знань та практичної підготовки до професійної музично-педагогічної діяльності.

Основними **цілями** вивчення дисципліни є:

- на основі систематизованих знань про людський голос та методи його розвитку, вдосконалити навички звукоутворення та звуковедення, закріпити механізми співацького процесу та виконавської майстерності;

- надати професійну допомогу у розкритті творчого потенціалу, оволодінні всіма можливостями свого голосу та набутті навичок публічних виступів;

- озброїти майбутніх спеціалістів практичними знаннями та вміннями, що необхідні для роботи з дитячими співацькими голосами та проведенням вокально – хорової діяльності;

- забезпечити професійну готовність студента-магістранта до здійснення виконавської та вокально – педагогічної діяльності у загальноосвітній школі та закладах мистецького спрямування, освіти та культури.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

- ЗК 1.** Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 2.** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 3.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 4.** Здатність до критичного мислення.
- ЗК 5.** Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 6.** Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 7.** Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 8.** Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК 9.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 10.** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК 11.** Здатність працювати автономно та використовувати знання з іноземної мови.
- ЗК 12.** Здатність проявляти ініціативу та генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 13.** Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Фахові компетентності:

- ФК 1.** Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі середньої освіти у процесі навчання основ музичного мистецтва, художньої культури, теорії і практики художньо-творчого розвитку учнів, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в базових закладах освіти.
- ФК 2.** Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва; використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методиці викладання музичного мистецтва.
- ФК 3.** Уміння виявляти музикальність, виконавські (інструментальні, вокально-хорові, диригентські), інтерпретаційні, артистичні уміння, виконавську надійність учителя музичного мистецтва.
- ФК 4.** Здатність інтегрувати складні професійні вміння гри на музичних інструментах, співу, диригування музичними та хореографічними шкільними колективами, музичного сприймання, запам'ятовування та інтерпретації музичних творів, артистизм, виконавську надійність (самооцінку, самоконтроль, саморегуляцію)
- ФК 5.** Здатність до підготовки та редагування текстів професійного змісту державною мовою, володіння іноземними мовами
- ФК 6.** Здатність аргументувати власну музично- професійну позицію стосовно дидактичних принципів музичного краєзнавства; здатність демонструвати набуті знання із музичного краєзнавства у процесі викладання
- ФК 7.** Здатність стисло викладати власні судження та відтворювати їх

аргументовано і грамотно у письмовій формі; здатність самостійно опрацьовувати науково-методичну та музикознавчу літературу та застосовувати їх у власній практичній діяльності

ФК 8. Здатність використовувати професійно-профільні знання та навички при вихованні та навчанні музикантів, у процесі формування естетичних поглядів, тенденцій та художніх смаків; аналізувати, оцінювати й інтерпретувати культурні явища різних епох, мистецькі твори різних стилів, жанрів і форм, уміння висловлювати й аргументувати власні оцінні судження і позиції з основ музичного мистецтва.

ФК 9. Володіння основними психолого- педагогічними комунікативними аспектами, що сприяють продуктивній творчій діяльності дитячого колективу

ФК 10. Здатність будувати індивідуальну освітню траєкторію в системі безперервної педагогічної освіти; застосовувати сучасні технології психолого- педагогічного діагностування в галузі педагогіки мистецтва та сучасні інформаційні технології в галузі

ФК 11. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між усіма елементами теоретичних та практичних знань музичного мистецтва; здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій, історичних та культурологічних процесів розвитку музичного мистецтва у виконавській та педагогічній діяльності.

ФК 12. Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності; створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.

ФК 13. Здатність до оволодіння новими знаннями в галузі мистецької освіти, вміння застосовувати сучасні педагогічні технології в навчальному процесі; демонструвати глибокі та системні знання у галузі музичного мистецтва, до розуміння принципів методів та форм проведення занять з музичних дисциплін, керівництва художньо-естетичним розвитком учнів.

ФК 14. Здатність демонструвати високий рівень виконавської майстерності та спроможність до вирішення основних проблем практичної діяльності в репетиційній, педагогічній та творчій роботі; здатність до художньо-музичної взаємодії в колективній роботі.

ФК 15. Здатність організовувати освітній процес на засадах особистісно орієнтованого, діяльнісного та компетентісного підходів, до розуміння основних проблем сучасної мистецької освіти й виконавства в Україні та пошуку шляхів удосконалення освітнього процесу в спеціалізованих закладах мистецької освіти.

Професійні компетентності:

ПК 1. Знання основ вокальної педагогіки й методики виховання голосу, як от:

- історія становлення та педагогічні принципи різних вокальних шкіл (європейських, вітчизняних);
- склад та функції голосового апарату як „вокального” інструменту;
- процес та класифікація вокального дихання;

- механізм формування вокального звуку, поняття регістрів, резонаторів;
- процес розвитку вокального слуху;
- класифікація співочих голосів та їх якісні характеристики;
- значення психологічних категорій у формуванні голосу співака;
- персоналії музичного театру (опера, оперета, музична драма, мюзикл);
- правила гігієни голосу та профілактики захворювань.

ПК 2. Володіння основними елементами правильного звукоутворення та звуковедення:

- стабільний навик правильного вокального дихання;
- грамотне користування усім комплексом набутих вокально-технічних навичок, наслідком якого є вміння співати у високій вокальній позиції;
- вміння використовувати динамічні та агогічні відтінки у вокальному звуці;
- навик співу різними штрихами та вміння використовувати різні типи атаки та ведення звуку;
- володіння навиками чіткої дикції та артикуляції;
- розуміння ролі та практичне використання навичку самоконтролю при співі;
- вміння використовувати різні манери звуковидобування в залежності від жанру і стилю виконуваних творів.

ПК 3. Володіння навиком співу в ансамблі (дует, тріо і т.д.).

ПК 4. Здатність виконувати вокальний твір як під акомпанемент, так і без супроводу.

ПК 5. Уміння використовувати психологічні категорії при формуванні правильної позиції звука та розвитку голосу співака.

ПК 6. Здатність самостійно здійснювати підбір вокального репертуару.

ПК 7. Вміння аналізувати вокальні твори, що вивчаються, з музично-теоретичної та вокально-художньої сторін.

ПК 8. Уміння застосовувати методику використання засобів художньої виразності вокального мистецтва під час роботи над художнім образом вокального твору.

ПК 9. Володіння навиками сценічної поведінки й культури виконання.

ПК 10. Вміння застосовувати весь комплекс засобів виразності, артистичну, сценічну майстерність у професійній діяльності співака та педагога.

ПК 11. Здатність спілкування з дітьми; вміння вирішувати педагогічні навчально-виховні, художньо-творчі завдання з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів та їх музичної підготовки.

ПК 12. Володіння принципами організації та керівництва вокальним колективом (хоровим, ансамблевим), методикою викладання музичних дисциплін;

ПК 13. Здатність засвоювати пісенний матеріал шкільної програми для використання у майбутній музично-педагогічній діяльності; здійснювати змістовний аналіз вокального твору, емоційно й цікаво розповідати учням про

музику і музикантів, вокалістів, події музичного життя.

ПК 14. Здатність застосовувати фахові знання та практичні навички у репетиційній, концертній, педагогічній, науково-дослідницькій, музикознавчій та виховній роботі.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	–
Індивідуальні заняття	32
самостійна робота	58

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1-3	014 Середня освіта (Музичне мистецтво)	1 рік і 4 місяці	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Грамотне користування комплексом набутих вокально-технічних вмінь – база для формування виконавської майстерності співака.		2	4
Тема 2. Повторення та засвоєння змісту основних теоретичних понять звукоутворення та звуковедення. Нейрохронаксічна та міоеластична теорії утворення вокального звуку.		2	4
Тема 3. Стабілізація навичку правильного вокального дихання та відчуття опори звуку в процесі співу вправ та вокальних творів. Філірування вокального звуку.		3	4

Тема 4. Закріплення відчуття головного та грудного резонування та розуміння реєстрової будови співацького голосу.		3	4
Тема 5. Робота над розширенням вокального діапазону. Методи вирівнювання реєстрів. Кантиленний спів.		2	4
Тема 6. Опанування різних форм звуковедення та типів атаки звуку. Штрихи у вокалі.		2	4
Тема 7. Формування розуміння стійких критеріїв якості звуку. Висока вокальна позиція – основа правильного та довговічного використання голосу.		2	4
Тема 8. Спів без супроводу – підгрунття доброго володіння голосом. Удосконалення навичок. Роль інтонаційного самоконтролю у вокальному виконавстві.		2	4
Тема 9. Музичні засоби художньої виразності. Робота над виробленням практичного уміння застосовувати динамічні та агогічні зміни.		2	4
Тема 10. Робота над творенням художнього образу вокального твору та відображення його емоційного змісту. Дикція та артикуляція.		4	4
Тема 11. . Розвиток навичок стильової та жанрової інтерпретації вокальних творів. Артистизм виконавця – вокаліста.		4	9
Тема 12. Акумуляція технічних та художньо-виконавських умінь та навичок в процесі підготовки програми іспиту.		4	9
ЗАГ.:		32	58

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості. Використовуються методи контролю, які сприяють підвищенню мотивації студентів – майбутніх фахівців до навчально-пізнавальної діяльності. Відповідно до специфіки фахової підготовки учителя музики та виконавця – співака, перевага надається проведенню академічних концертів з солоспіву, публічним виступам студентів у концертних програмах.</p> <p>Методи контролю і самоконтролю спрямовані на перевірку рівня засвоєння студентами теоретичних знань,</p>
---	---

	<p>сформованості вмінь та навичок. Методи усного контролю – індивідуальне чи фронтальне опитування, дискусія, письмового – тестування, контрольна чи самостійна робота, індивідуальні завдання, метод самоконтролю, тощо.</p> <p>Оцінювання проводиться за національною шкалою (від відмінно до незадовільно) та шкалою ЕСТ8 (від А до Г). Сума балів за всіма видами контролю та за всі види навчальної діяльності становить 100 за семестр. Іспит – 50 балів або академконцерт – 50, робота в класі – 30, самостійна робота – 20.</p> <p>Кількість балів за роботу студента під час індивідуальних, практичних занять, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання наступних вимог: своєчасність виконання навчальних завдань; повний обсяг виконання завдань; якість виконання завдань; самостійність виконання; творчий підхід до виконання завдань; ініціативність у навчальній діяльності.</p>
Вимоги до письмових робіт	<p>Письмові роботи для даної дисципліни застосовуються переважно у вигляді тестових завдань або контрольної роботи. Метою використання даної форми контролю є перевірка якості самостійно засвоєних теоретичних знань з методики постановки та розвитку голосу. Частіше застосовується для студентів заочної форми навчання. Кількість балів залежить від кількості завдань цього виду і разом з поточною роботою в класі складає 50 балів за семестр. Форма – за домовленістю з викладачем – від руки, друкowana або електронний варіант.</p>
Семінарські заняття	–
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту, заліку чи академконцерту. Студент допускається до іспиту при умові виконання всіх вимог, що ставляться до вивчення програмного матеріалу: відповідні знання теоретичного матеріалу по темі, знання нотного та літературного тексту напам'ять, володіння відповідними вокальними навичками, необхідними для виконання творів програми, розуміння стильових та жанрових особливостей, володіння певними навичками артистизму та сценічної поведінки, виконаними індивідуальними та самостійними роботами. Семестрова оцінка відображає сукупну суму балів з усіх видів навчальної програми.</p> <p>Поточний контроль на практичних заняттях включає систематичне виконання студентом різних видів індивідуальних завдань, спрямованих на поглиблення знань, отриманих на заняттях, застосування необхідних умінь і навичок для успішного проведення виконавської практики.</p>
Підсумковий контроль	<p>Форми контролю для даної спеціальності:</p> <p>іспит – 1,3 семестр (30 – поточна робота в класі, 20 – самостійна і 50 – виступ на іспиті, разом – 100 балів);</p> <p>академконцерт – 2 семестр (30 – поточна робота в класі,</p>

20 – самостійна, 50 – виступ на академконцерті, разом – 100 балів); (принцип розподілу балів як при іспиті). Форма здачі – усна або комбінована.

Підсумковий контроль відбувається таким чином: публічний виступ з програмою вокальних творів (відповідно до вимог для конкретного семестру), усне опитування (індивідуальне або фронтальне), під час якого виявляються набуті вміння та навички студентів, (як самостійно, так і в класі). Кількість балів – 50 (разом за виступ та опитування).

7. Політика навчальної дисципліни

Предмет «Вокальна майстерність» – це вдосконалення навичку правильного співу, вміння володіти власним голосом та навчити цьому учнів. Майбутній вокаліст, як виконавець, так і педагог, озброївшись теоретичними знаннями, повинен навчитися володіти вокальним диханням, яке є основою співу на опорі, виробити механізм правильного звукоутворення, що має базуватися на вмілому користуванні резонаторами, навчитися формуванню голосних та правильній, чіткій вимові приголосних звуків, овоїти різні типи атаки звука та способи звуковедення, навчитись співу різними штрихами, в різних динамічних відтінках, оволодіти вмінням філірування звука, ознайомитись з різними манерами співу. Весь комплекс даних навичок має пройти період вироблення та закріплення в процесі співу на практичних індивідуальних заняттях під керівництвом педагога, і, за допомогою навичку самоконтролю, пройти апробацію під час співу на заняттях та концертної діяльності. Цей момент є надзвичайно важливою складовою власне вокальної майстерності, яку має здобути студент у процесі вивчення даної дисципліни, тому що тільки правильний спів дасть можливість зберегти голос здоровим і користуватися ним до глибокої старості. Студент повинен зрозуміти сам і могли передати вміння співати в правильній позиції звука, якісними характеристиками якої є легкість, дзвінкість, яскравість, близькість, польотність звука, комфортність та свобода у відчуттях.

Комплекс знань, умінь та навичок виробляється під час роботи над голосом при співі насамперед вокальних вправ, вокалізів, народних пісень (а саррелла), складність яких на даному (магістерському рівні) значно зростає. Арії, романси та пісні обираються до репертуару відповідно до можливостей, ступеня розвитку голосу, індивідуальних особливостей та характеру виконавця. Складність обраної програми, на даному етапі, також є вагомим чинником оцінювання роботи студента. Вміння правильно співати, використовувати свої знання та технічні навички для створення художнього образу, володіючи при цьому сценічною витримкою, артистичною майстерністю перевіряється на заліках, іспитах та, особливо, концертних виступах. На завершальному етапі навчання саме публічні виступи мають дуже велике значення для формування особистості співака-виконавця. Його вміння опанувати емоції, не дозволити хвилюванню завадити якості звуку, є вирішальним фактором, що сприяє майстерності виконавства.

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів **академічної доброчесності**, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначаються Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» <https://pnu.edu.ua> /положення-про-запобігання-плагіату/. **Відвідування занять** є важливою складовою навчання. Пропуски занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку шляхом виконання індивідуальних самостійних завдань.

У кінцевому результаті, відповідно до поставленої мети, завдань і визначених цілей

програми, випускник оволодіє цілим комплексом теоретичних знань, практичних навичок та вмінь з вокальної майстерності та зможе, постійно вдосконалюючи фахову підготовку, успішно працювати у закладах освіти і культури.

8. Рекомендована література

1. Антонюк В.Г. Вокальна педагогіка (сольний спів): Підручник. - К.: ЗАТ "Віпол", 2007. - 174 с
2. Бандрівська О.К. Науково-методичні праці /статті, рецензії/.- Наукові збірки,- В.6.- ЛДМА.-Львів, 2002,- 148 с.
3. Гнидь Б.П..Історія вокального мистецтва/ Б.П. Гнидь - К., НМАУ, 1997.- 320 с.
4. .Голос людини та вокальна робота з ним: Монографія/ Г.Є.Стасько, О.Д.Шуляр та ін,- Івано-Франківськ: Видави. ПНУ ім.. В.Стефаника, 2010.- 336 с.
5. Голинський М.Т..Спогади /Переди, сл. та передм. С.Д.Козака\ М.Т Голинський .- К.: Молодь, 1993,- 368 с.
6. Гринь Л.О. Методичні рекомендації до курсу „Вокал”. - Запоріжжя: КП „Дніпровський металург”, 2008. - 28с.
7. Гринь Л.О. Теоретико-методичні основи вокальної підготовки майбутніх акторів/ Науково-методичний посібник для студентів спеціальності „Театральне мистецтво” [науковий редактор Г.В. Локарева.] / Л.О.Гринь - Запоріжжя: ЗНУ, 2011. - 140с.,
8. Голинський М.Т..Спогади /Переди, сл. та передм. С.Д.Козака\ М.Т Голинський .- К.: Молодь, 1993,- 368 с.
9. Економова Е.К. Методика психолого-педагогічної підготовки співаків до концертного виступу в класі камерного співу/ - Педагогічні та психологічні науки , «Молодий вчений» • № 3 (06) • березень, 2014 р. Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової. – Одеса, 2013, - 90 с.
10. Можайкіна Н.С. Методика викладання вокалу.Хрестоматія: навчальний посібник . – К.:Видавництво Ліра-К,2016. – 216с.
11. Олексюк О.М., Ткач М.М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва : Навч. посіб. / О.М. Олексюк, М.М. Ткач. - К. : Знання України, 2004. - 264 с.
12. Стасько Г.Є. Психотехніка співу у вокальній педагогії: Монографія/ Г.Є.Стасько.- Івано-Франківськ: Видави. ПНУ ім.. В.Стефаника, 2010.- 136 с.
13. Стахевич О. Г. Основи вокальної педагогії. Ч. 1: Природно-наукові теорії сольного співу. Курс лекцій. - Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2002. - 92 с.
13. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського – http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN Soc/%d0%97%20.pdf#gsc.tab=0
- 14..<https://www.youtube.com/@musytoria> особистий канал вокалістки Ніни Сушко про вокальне мистецтво
- .. <https://youtu.be/X1W6lmxzH0o?si=2u3nbfLVJneBhW8n>
- https://youtu.be/FB4WevjLhzU?si=tV8w2pY1vCbF_YIP
- <https://youtu.be/pQmanAqEjnw?si=5vA5Q5KeUAFN17xR>
- <https://youtu.be/d1cCU2i6pe0?si=ZdArG09xut9mm4qu>

Молодій О.Р., Черсак О.М., Петрик М. В.,– доценти кафедри методики музичного виховання та диригування.